

3. Day G. S., Wensley R. Marketing theory with strategic orientation // Journal of Marketing. – 1983. – № 47. – P. 79-89.
4. Nosrati M. Internet marketing or modern advertising! How? Why? / M.Nosrati, R. Karimi, M. Mohammadi, K. Malekian // International Journal of Economy, Management and Social Sciences. – 2(3). – 2013. – pp. 56-63.
5. Okazaki S. Social media and international advertising: theoretical challenges and future directions / S. Okazaki, Charles R. Taylor // International Marketing Review. – 30(1). – 2013. – pp. 56-71.
6. Воронкова В.Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства / В.Г. Воронкова // Збірник наукових праць “Тілея: науковий вісник”. Філософські науки. – Випуск 93. – С.174-179.
7. Джонстон Г. Возможности зав трашнего маркетинга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.4p.ru/main/theory/17545/>
8. Єранкін О. Формування нової парадигми маркетингу в умовах глобалізації / О. Єранкін // Теорія маркетингу. Маркетинг в Україні. – №4. – 2008. – С. 43-50.
9. Соболева М. В. Нецінові методи конкуренції в умовах глобалізації : дис. канд. ек. наук : 08.00.01 / Соболева Марина Валеріївна – Київ, 2018. – 262 с.

Татаренко Г.В.,
к.ю.н., доцент,
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля,
м. Сєвєродонецьк, Україна

РЕФОРМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ – ШЛЯХ ДО ЕФЕКТИВНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

***Анотація.** У статті представлено аналіз моделей адміністративного менеджменту на підставі досвіду країни Європи та Сполучених Штатів Америки. Виділені й описані характерні особливості «американської» та «вестмінстерської» моделей адміністративного менеджменту. Досліджено принципи побудови та чинники впливу на формування системи ефективного адміністрування. Надано обґрунтування деяких методів роботи органів державного управління з громадськістю для налагодження суспільного діалогу та ефективної взаємодії з органами державного управління.*

***Ключові слова:** держава, управління, менеджмент, адміністрування, модель, система.*

***Summary.** The article represents analysis of models of administrative management based on the experience of some European countries and the United States of America. Some particular specialties of “American” and “Westminster” models of administrative management are chunked and described. The article includes investigation of principles of creating and factors that influence forming of system of effective administrating. The author gave explanation of some methods of work of public administration bodies with the society for establishing a productive dialog.*

***Key words:** state, management, management, administration, model, system.*

Постановка проблеми. Передумовою для розбудови України як демократичної, соціальної, економічно та політично стабільної держави є реформування державного управління та створення системи ефективного врядування, яке дозволить забезпечити вчасне надання державних послуг з економним використанням публічних ресурсів та у прозорий та підзвітний громадянам спосіб. У 2016 р. Кабінетом Міністрів України було схвалено Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки, згідно з якою реформа державного управління проголошена однією з основних реформ, а дієва система державного управління визначена одним з основних чинників конкурентоспроможності країни [1].

Реформа, спрямована на зниження адміністративного навантаження державного регулювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій, покращує позиції держави у світових рейтингах конкурентоспроможності. Метою Стратегії є вдосконалення системи державного управління і відповідно підвищення рівня конкурентоспроможності країни, з урахуванням європейського вибору та європейської перспективи України. Стратегія розроблена згідно з європейськими стандартами належного адміністрування в питаннях трансформації системи органів державного управління. Досягнення зазначеної мети викликає необхідність проведення ґрунтовних економічних, соціальних, правових досліджень, спрямованих як на формування єдиного категоріального апарату, так і на розроблення та закріплення методів, засобів ефективного адміністративного менеджменту, визначення стандартів оцінки якості, умов та напрямків удосконалення системи державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомими дослідженнями з питань організації державного управління та створення системи ефективного адміністративного менеджменту проведені та представлені роботами таких дослідників, як: Ю.В. Волинчук., Б.В. Новіков, В.М. Пасічник, Г.Ф. Сініюк, П.В. Круш, Л.Я. Колдіна, В. Дьякова, А.М. Фомічова, А.В. Райченко, Г.І. Дібніс, О.Р. Шарко, Д. Смітбург, В. Томпсона, Т. Пітерс, Д. Осборн, Р. Стефенсон, А. Лінк, Т. Геблер, Д. Істон, Г. Алмонд, М. Вебер та інших. Сегментом проблеми реформування системи державного управління є відсутність системного підходу до створення, реалізації, моніторингу та оцінки ефективності державної політики. Майже не проводиться попередній аналіз, визначення проблем та розроблення альтернативних варіантів їх розв'язання в різних сферах державної політики, а також відсутня координація проведення державної політики, що спричиняє неузгодженість між різними документами стратегічного планування.

Формулювання цілей наукової праці. Аналіз світових моделей упровадження системи адміністративного менеджменту, принципів та

чинників, що сприяють ефективності реформи системи державного управління та впровадження їх до вітчизняної практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформа системи державного управління, що відбувається наразі в Україні, є однією з масштабніших та найскладніших реформ. Змінилися стандарти оцінки роботи органів влади: тепер показником ефективності та корисності роботи є не формальне виконання завдань та приписів, а корисність та результативність для отримувачів адміністративних послуг.

Для досягнення суспільно корисного результату державного управління необхідна заміна традиційних засобів та методів державного управління на більш сучасні та ефективні засоби та методи адміністрування. Безумовно, якщо органи державного управління діятимуть у межах ринкової конкуренції, а отримувачі послуг матимуть змогу обирати надавача послуги, це змушуватиме органи державного управління швидко реагувати на ринкові виклики, змінювати якість, швидкість, спектр та механізм надання адміністративних послуг. Наразі Україна тільки розпочала створення системи адміністративного менеджменту, коли відбувається делегування частини владних повноважень на нижчі рівні влади (місцевих органів) із залученням потенціалу приватних структур на тендерній основі. Зазначена тенденція відповідає політиці децентралізації влади та наближення її до громадян.

Ефективність системи державного менеджменту для здійснення функцій державного управління є не новою для світу. Існують дві моделі побудови системи адміністративного менеджменту: американська та вестмінстерська.

В основу американської моделі покладено теорію адміністративно-державного управління, у розроблення якої значний внесок зробив Вудро Вільсон у 1887 р. В. Вільсон розробив модель «адміністративної ефективності», основні положення якої були підтримані та розвинені Ф. Дж. Гуднау, М. Вебером, Р. Брукінгсом.

Теорія адміністративно-державного управління у своєму розвитку має три етапи: на першому етапі, з 80-х років ХІХ ст. по 1920 р., відбулося формування теорії як самостійного наукового напрямку; на другому етапі, з 1920 р. по 1950 р., відбулося формування напрямів теорії: «класична школа», «школа людських стосунків»; на третьому етапі, з 1950 р і дотепер, відбувається становлення нових підходів до державного адміністрування – біхевіористичного або поведінкового та системного.

Американська модель пропонує створити систему адміністративного менеджменту з «чистого аркуша», тобто швидко та радикально змінити структуру державного управління в цілому, базуючись на принципах децентралізації владних повноважень; створити нову поведінкову модель державного службовця; підвищити ефективність адміністративних послуг, використовуючи як показник результату рівень «задоволеності» споживача послуги; зниження вартості послуг та прозорість її

формування; широке залучення до співпраці приватного бізнесу та розвиток соціального партнерства. В американській моделі загальні правові норми закріплюють масштаб, мету, завдання та загальні правила поведінки, на основі яких державний адміністратор може ухвалити конкретне рішення.

Уряд Сполучених Штатів розпочав проведення реформ системи державного управління у 1993 р. Реформи отримали назву Reinvention («створення управління наново») і мали на меті наново визначити роль держави і її взаємовідносин з населенням шляхом маркетинга та дебюрократизації. Як відзначає М.В. Пасічник: «Змістом маркетинга є введення в практику державного апарату ринкових механізмів, дебюрократизації – організаційне забезпечення економічних імперативів, що орієнтуються на ефективність державного сектору в цілому» [2].

Вестмінстерська модель реформування системи державного управління виникла у Великій Британії та Новій Зеландії. За цією моделлю система державного управління базується на принципах «нового публічного менеджменту» (New Public Management – NPM). Принципами NPM є: чітке та прозоре визначення цілей та результатів адміністрування з урахуванням потреб та вимог населення; обмеження функцій держави та скорочення сфер діяльності держави; запровадження механізмів ринкової конкуренції в діяльність державних органів; делегування частини державних функцій недержавним організаціям або спільне надання послуг громадянам; приватизація та реорганізація деяких структурних елементів органів управління з метою підвищення якості їх роботи та здатності надавати адміністративні послуги; реформування адміністративної звітності з орієнтуванням на досягнення позитивного результату від надання адміністративних послуг; запровадження нової системи оцінювання якості та результативності роботи органів влади й управління та їх посадових осіб на основі досягнутих результатів; надання державним службовцям (менеджерам) більшої свободи вибору механізмів та засобів досягнення поставлених цілей; політика ефективного підбору та використання кадрів для державного управління; використання в діяльності органів державного управління новітніх інформаційних технологій (наприклад, створення мережі електронних послуг).

Кожна з моделей побудови системи адміністративного менеджменту (американська та вестмінстерська) має свої переваги та недоліки. Наприклад, досить несподіваним є ефект «бюрократизації» приватних структур-партнерів. Але в цілому їх втілення в побудову системи державного управління дало позитивні та ефективні результати.

Наразі актуальною є концепція так званого «м'якого мислення» та формується новий напрямок адміністративного менеджменту – «організаційна або соціальна кібернетика». Організаційна кібернетика виникла як альтернативний напрямок щодо управлінської кібернетики. Базовим поняттям організаційної кібернетики є «балансуюча система».

Зазначене поняття запропоновано С. Біером: «...система може бути віднесена до балансуєчої у тому випадку, якщо вона здатна реагувати на зміни в навколишньому середовищі, навіть якщо ці зміни не можуть бути передбачені у період створення системи» [3, с. 21-25]. Пропонується використовувати ситуаційний підхід при наданні адміністративних послуг, аналізувати та здійснювати систематизацію обставин, які надають змогу досягти мети та виконати функції. Таким чином, система державного управління повинна швидко та гнучко реагувати на зміни ситуації, наприклад при застосуванні законодавства, при чому метою повинно бути задоволення потреб суспільства в цілому та окремих індивідів-отримувачів послуг.

Варто зазначити, що в рамках Програми розвитку ООН ведеться науково-дослідна робота з проблем адміністративно-державної діяльності, зокрема щодо дослідження методів і досвіду країн у сфері державного адміністрування. Наприклад, в Україні під патронатом експертів ООН реалізуються програми навчання, перепідготовки кадрового потенціалу, проводяться семінари, тренінги з проблем децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Завдяки діяльності ООН сформовано категоріальний апарат, яким потрібно користуватися для єдиного розуміння та тлумачення термінології, що є корисним для вітчизняної науки та законодавства.

Можна виділити загальні принципи успішності проведення реформи системи державного управління: зміну свідомості влади та суспільства, коли є чітке розуміння необхідності змін та бажання їх здійснення; наявність політичної волі на зміни; наявність команди реформаторів під керівництвом лідера (харизматичного лідера); наявність високопрофесійних кадрів нової формації у сфері державного управління, які усвідомлюють необхідність реформи та наслідки етапів її проведення; наявність чіткої стратегії як на короткочасну перспективу, так і на більш-менш тривалий термін; наявність механізму взаємодії влади та суспільства. Ці відносини повинні будуватися на засадах взаємної відповідальності, прозорості, ініціативності, доступності, ефективності та контролю за результатом.

Система державного управління у країнах ЄС базується на таких принципах: відкритість органів державної влади до спілкування з громадськістю (наприклад, наявність соціального діалогу та процедур соціального партнерства); активна участь споживачів адміністративних послуг у прийнятті рішень органами державного управління на всіх етапах; закріплення політичної відповідальності за прийняті рішення та результати адміністративної діяльності; підзвітність органів державного управління не тільки за вертикальним підпорядкуванням, але й горизонтальна підзвітність перед громадянським суспільством; ефективність державної політики та злагодженість діяльності органів державного управління; децентралізація влади; наявність галузевого

(секторального) законодавства з постійними консультативними органами та широким залученням представників громадськості, що дає змогу швидко реагувати на ситуацію (вносити зміни до законодавства, приймати рішення в нетрадиційних ситуаціях).

Дуже цікавим та корисним для ефективності роботи органів державного управління є використання таких методів визначення громадської думки та налагодження діалогу, як: опитування, тест-панелі та фокус-групи, консультації ad hoc (ситуативні консультації), громадське обговорення, Зелені та Білі книги Європейської комісії. Зелені та Білі книги належать до офіційних документів Європейської комісії, але не є нормативними актами, а лише одним з елементів механізму демократії Європейського союзу. Європейська комісія щорічно видає від 5 до 15 Зелених книг, які зачіпають різні аспекти діяльності Європейського союзу. Зелені книги являють собою дискусійний платформу з певної теми і складаються на основі концептуальних ідей, які підлягають обговоренню, які можуть бути запропоновані при прийнятті рішень і розробленні нормативних правових актів [4]. Білі книги містять конкретну програму дій за певними напрямками. Якщо Зелені книги є початком консультаційного процесу з тієї чи тієї проблеми, то Білі книги – його логічним завершенням. Суть Зелених та Білих книг полягає в загальнодоступності участі в законотворчому процесі, а сам процес стає обговорюваним, а не кулуарним [4]. Взагалі Зелені та Білі книги є цікавим досвідом, який, на наш погляд, варто широко використовувати у вітчизняній практиці.

Висновки. Для успіху реформи системи державного управління потрібні злагоджені дії двох її головних суб'єктів – держави та суспільства. Без політичної волі, за наявності безініціативного суспільства, без контролю, прозорості та підзвітності влади перед народом принципи Конституції України, що проголошує державу як демократичну, правову, соціальну, так і залишаються декларацією без практичного втілення.

Для України у реформуванні системи державного управління, з метою створення системи ефективного врядування, якісного адміністративного менеджменту необхідно застосовувати комплексний підхід з урахуванням позитивного досвіду інших країн, через призму власних досягнень. Варто проводити значну роботу наукового характеру, зокрема щодо узгодження термінології національного законодавства з міжнародним. Навіть дефініція «адміністративний менеджмент» не має уніфікованого змісту [5, С. 129]. Фактично, наука адміністративно-державного управління є новою для України, і особливість її формування полягає у тому, що її поява та розвиток викликані нагальними практичними проблемами.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки» / Кабінет Міністрів України. // Офіційний вісник України. – 2016. – №55. – С. 36.
2. Пасічник М. В. Механізми впровадження нового публічного менеджменту: досвід США / М.В. Пасічник // Державне управління: теорія та практика. – 2009. – № 1 (9). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Pasichnyk_MV.pdf
3. Beer S. Diagnosing the System for Organizations. Chichester, 1985. P. 21-25.
4. Глоссарий ЕС // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://n-europe.eu/glossary/5>.
5. Герасимяк Н. В., Волинчук Ю. В. Адміністративний менеджмент як один із напрямів сучасного менеджменту / Н.В. Герасимяк, Ю. В. Волинчук // Економіка і суспільство. – 2016. – № 4. – С. 127-130.

Тищенко О.П.,
д.е.н., ст. наук. співробітник,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна

ДОМІНАНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. Здійснено порівняльний аналіз тенденцій розвитку національної економіки України за основними макроекономічними показниками з європейськими країнами – сусідами у 10-х роках ХХІ ст. Виявлено наявні міжкраїнові дисбаланси, які становлять загрозу національній економічній безпеці. Зокрема, дано оцінку масштабів, структури та причин зовнішньої трудової міграції. Обґрунтовано систему антикризових заходів, спрямованих на подолання наявних дисбалансів з метою зміцнення національної безпеки.

Ключові слова: антикризове управління, глобалізація, економічна безпека, зовнішня трудова міграція, міжкраїнові дисбаланси, національна економіка.

Summary. A comparative analysis of trends in the development of the national economy of Ukraine, on the basis of the main macroeconomic indicators, with the European neighboring countries in the 10th years of the XXI century was made. Existing cross-country imbalances that threaten national economic security are revealed. In particular, an estimation of scale, structure and reasons of external labor migration is given. The system of anti-crisis measures aimed at overcoming the existing imbalances in order to strengthen national security is substantiated.

Key words: crisis management, globalization, economic security, external labor migration, cross-country imbalances, national economy.